

บทบาทของรัฐในการตรวจพิจารณาภาพยนตร์

นางชนิษฐา จิตต์ประกอบ

สถาบันวิทยบริการ

วิทยานิพนธ์เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน ภาควิชาการสื่อสารมวลชน

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2541

ISBN 974-332-226-4

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE ROLE OF THE STATE IN FILM CENSORSHIP

MRS. KANITTHA CHITPRAKORB

สถาบันวิทยบริการ

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Mass Communication

Department of Mass Communication

Graduate School

Chulalongkorn University

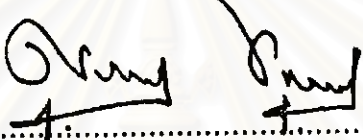
Academic Year 1998

ISBN 974-332-226-4

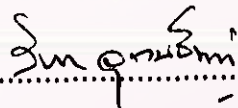
หัวข้อวิทยานิพนธ์   บทบาทของรัฐในการตรวจพิจารณาภาพยนตร์
โดย   นางชนิษฐา จิตต์ประกอบ
ภาควิชา   การสื่อสารมวลชน
อาจารย์ที่ปรึกษา   รองศาสตราจารย์ ดร. ศิริชัย ศิริภายะ

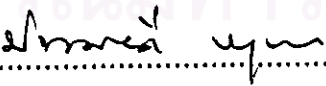
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ นายแพทย์ สุภาวัฒน์ ชุตินวงศ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ วิภา อุดมฉันท)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร. ศิริชัย ศิริภายะ)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ปัทมวดี จารุวร)

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

ชื่อนิพนธ์ จิตต์ประกอบ : บทบาทของรัฐในการตรวจพิจารณาภาพยนตร์ (The Role of State in Film Censorship) อ. ที่ปรึกษา : รศ.ดร. ศิริชัย ศิริเกษ . 163 หน้า. ISBN 974-332-226-4.

วิทยานิพนธ์เรื่องบทบาทของรัฐในการตรวจพิจารณาภาพยนตร์นี้มุ่งศึกษาถึงความเป็นมา หลักเกณฑ์กระบวนการตรวจพิจารณาภาพยนตร์และบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจพิจารณาภาพยนตร์ตามพระราชบัญญัติภาพยนตร์ พุทธศักราช 2473 ในการตรวจพิจารณาภาพยนตร์ ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อนำออกเผยแพร่ตามโรงมหรสพหรือนำออกนอกราชอาณาจักร ทั้งศึกษาจากแหล่งข้อมูลเอกสาร เนื้อหาภาพยนตร์ที่ไม่อนุญาตให้นำออกฉายในช่วง ปี 2536-2540 และสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเพื่อทราบถึงบทบาทหน้าที่กระบวนการทำงานและผลงานที่สัมฤทธิ์ผลของการตรวจพิจารณาภาพยนตร์ สำหรับใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการตรวจพิจารณาภาพยนตร์ ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันได้เหมาะสมขึ้น

การศึกษาวิจัยในเรื่องนี้ เป็นการศึกษาวิจัยในเชิงคุณภาพโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทราบความเป็นมา หลักเกณฑ์การทำงานและบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจพิจารณาภาพยนตร์ในปัจจุบัน ได้ทำการศึกษาวิจัยทางด้านเอกสารและจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informants) โดยรวบรวมความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของรัฐในการตรวจพิจารณาภาพยนตร์นำผลมาวิเคราะห์และวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า รัฐยังคงเข้ามามีบทบาทเกี่ยวกับการควบคุมดูแลทางด้านขนบธรรมเนียม ศีลธรรม ประเพณีและการเผยแพร่สื่อในลักษณะลามกอนาจารและด้านกามารมณ์เป็นส่วนใหญ่ โดยยังคงเป็นไปในรูปแบบของคณะกรรมการตรวจพิจารณาภาพยนตร์ซึ่งควรมีการปรับปรุงองค์ประกอบของคณะกรรมการฯ ที่มาจากหน่วยงานภาคเอกชนเข้ามามีบทบาทเพิ่มมากขึ้น เชื่อว่าจะเป็นการพัฒนาวงการภาพยนตร์ไทยต่อไปได้ในระดับหนึ่ง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา ..... การสื่อสารมวลชน .....
สาขาวิชา ..... การสื่อสารมวลชน .....
ปีการศึกษา ..... 2541 .....
ลายมือชื่อนิติคน ..... / S.S. ....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา ..... จ.ร. จ.ร. ....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม .....

4085216428 MAJOR MASS COMMUNICATION

KEY WORD: THE ROLE OF STATE IN FILM CENSORSHIP

KANITTHA CHITPRAKOPE : THE ROLE OF STATE FILM CENSORSHIP THISIS ADVISOR :

ASSOOC. PROF . SIRICHAI SIRIKARA , Ph.D. 163 pp. ISBN 974-332-226-4.

The thesis , " The Role of State in Film Censorship" is aiming to study the derivation, in censorial procedure and the Censorship Committee's responsibility in Censorship of Moving Pictures according to the Motion Pictures Act, B.E. 2473—in review and censor the moving picture showing in the theaters or exporting abroad both from the papers of the movies stories that were banned showing during 1993 -1997 including with sampling interview to understand the roles, procedures and success on movies censorship to cope with present situation more effectively.

The study on this topic was quantitative study that planned to work with papers and interview the informants for including their ideas and suggestions onto the state role in censorship and have its result researched and analysed qualitatively with researching table that was concluded on the findings consideration upon state censorship is still essential while its role should be adjusted in correction of effect that may be happened upon the committee's work presently to suit the situation that , state role should be decreased while the private role should be increased to gain public more and better information from movies later believe that the Thai movies can be developed once to the better step finally.

ภาควิชา.....การสื่อสารมวลชน

สาขาวิชา.....การสื่อสารมวลชน

ปีการศึกษา 2541

ลายมือชื่อนิสิต..... / S. E

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งของ รศ. ดร. ศิริชัย ศิริภายะ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ผู้ให้คำแนะนำและความเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดตลอดมา รวมทั้ง รศ. วิภา อุดมฉันท์ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์และ รศ. ปัทมวดี จารูร กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณทุกท่านไว้ ณ โอกาสนี้ ด้วยความเคารพอย่างสูง.

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณาจารย์และเจ้าหน้าที่โครงการปริญญาโททุกท่าน ที่ได้ให้ความรู้อันมีคุณค่าแก่ผู้วิจัย ในช่วงระยะเวลาแห่งการศึกษา ขอขอบพระคุณผู้ให้ข้อมูล ซึ่งสำคัญยิ่งสำหรับการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บังคับบัญชาและเจ้าหน้าที่ทุกท่านในแผนกควบคุมภาพยนตร์ กองกำกับการ 2 กองทะเบียนสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งกรุณาให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการทำวิทยานิพนธ์ และขอขอบพระคุณนายคมนตรี อรรถมเดช นายกสมาคมสมาพันธ์ภาพยนตร์แห่งชาติ ที่กรุณาให้ข้อมูลที่เจาะลึกเกี่ยวกับกิจการในวงการอุตสาหกรรมภาพยนตร์ที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการนำมาศึกษาวิจัยในครั้งนี้ รวมทั้งได้รับความร่วมมือจากท่านผู้ให้สัมภาษณ์และตอบข้อสงสัยทุกท่าน

นอกจากนี้ยังได้รับกำลังใจ และความเอื้ออาทรจากบุคคลรอบข้างไม่ว่าจะเป็นครอบครัว "จิตต์ประกอบ" ของผู้วิจัย ญาติ พี่น้อง เพื่อนร่วมงาน จนได้รับความสำเร็จลุล่วงด้วยดีตลอดมา ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณทุกๆ ท่านที่ได้กล่าวถึงข้างต้นด้วยความเคารพเป็นอย่างยิ่ง

นางชนิษฐา จิตต์ประกอบ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2541

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของการศึกษาวิจัย.....	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย.....	5
ปัญหาการนำวิจัย.....	6
ขอบเขตของการวิจัย.....	6
ข้อสันนิษฐาน	6
นิยามศัพท์	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
บทที่ 2 แนวความคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท	8
ความหมายของบทบาท	8
ปัญหาของบทบาท	9
แนวความคิดเกี่ยวกับคณะกรรมการ	9
รูปแบบคณะกรรมการ	10
แนวคิดเกี่ยวกับความสำคัญ บทบาทหน้าที่และอิทธิพลภาพยนตร์ ...	12
แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคม	13
แนวคิดเกี่ยวกับการควบคุมทางสังคม	15
แนวคิดเกี่ยวกับทำหน้าที่เป็นผู้กรองสาร	16
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	18
แหล่งข้อมูลและการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	18
การวิเคราะห์ข้อมูล	27
การนำเสนอข้อมูล	29
บทที่ 4 ความเป็นมาของคณะกรรมการตรวจพิจารณาภาพยนตร์	30
ส่วนที่ 1 การควบคุมดูแลสื่อภาพยนตร์ ซึ่งเป็นสื่อบันเทิงที่เผยแพร่สู่ ประชาชนทางโรงภาพยนตร์	31
ขั้นตอนการตรวจพิจารณาภาพยนตร์ของแผนกควบคุม ภาพยนตร์	33
ส่วนที่ 2 การแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจพิจารณาภาพยนตร์จากส่วน ราชการ : รากฐานของการปรับปรุงของคณะกรรมการตรวจ พิจารณาภาพยนตร์ในรูปแบบใหม่	38

สารบัญ (ต่อ)		หน้า
บทที่ 5	หลักเกณฑ์การทำงานของคณะกรรมการตรวจพิจารณาภาพยนตร์	44
	ส่วนที่ 1 ผลงานของคณะกรรมการตรวจพิจารณาภาพยนตร์	
	พ.ศ. 2536-2540	45
	ส่วนที่ 2 หลักเกณฑ์การทำงานของคณะกรรมการตรวจพิจารณาภาพยนตร์	48
บทที่ 6	บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจพิจารณาภาพยนตร์	63
	ส่วนที่ 1 บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ	63
	ยุคแรก ก่อน พ.ศ. 2535.....	63
	ยุคหลัง พ.ศ. 2536-2540.....	67
	อุปสรรคในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการตรวจพิจารณาภาพยนตร์	74
	สาเหตุการปรับปรุงองค์ประกอบรูปแบบและแนวนโยบายในการตรวจพิจารณาภาพยนตร์	80
	ส่วนที่ 2 ผลกระทบจากบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ	83
	1. วิเคราะห์จากทัศนคติของผู้สร้างภาพยนตร์ เจ้าของโรงภาพยนตร์และนักวิชาการ	83
	ผลกระทบทางบวก	86
	ผลกระทบทางลบ	88
	2. วิเคราะห์บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการโดยแนวคิดทางสังคมวิทยา	95
บทที่ 7	บทสรุป และข้อเสนอแนะ	100
	ความเป็นมาของคณะกรรมการตรวจพิจารณาภาพยนตร์	101
	หลักเกณฑ์การทำงานของคณะกรรมการตรวจพิจารณาภาพยนตร์ ..	101
	บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจพิจารณาภาพยนตร์	101
	การวิเคราะห์	103
	ผลกระทบ	103
	ข้อจำกัดในการวิจัย.....	103
	ข้อเสนอแนะ	103
	ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต	104

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
รายการอ้างอิง	105
ภาคผนวก	108
พระราชบัญญัติภาพยนตร์ พุทธศักราช 2473	109
ระเบียบกรมตำรวจว่าด้วยกำหนดหน้าที่การงานในราชการ กรมตำรวจ พ.ศ. 2508	114
ประกาศกรมตำรวจ เรื่อง การแต่งตั้งเจ้าพนักงานผู้พิจารณา ภาพยนตร์ พ.ศ. 2536	119
ประกาศกรมตำรวจ เรื่อง การแต่งตั้งเจ้าพนักงานผู้พิจารณา ภาพยนตร์ เพิ่มเติม พ.ศ. 2536	121
ประกาศกรมตำรวจ เรื่อง การแต่งตั้งสภาผู้พิจารณาภาพยนตร์ พ.ศ. 2536	123
แนวนโยบายการตรวจพิจารณาภาพยนตร์ของกระทรวงมหาดไทย พ.ศ. 2537	125
คำสั่งกองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลางที่ 54/2519 เรื่อง ระเบียบ การตรวจพิจารณาภาพยนตร์ และโฆษณาเกี่ยวกับภาพยนตร์ พ.ศ. 2519	127
ประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 51 บทที่ 3 แนวทางการตรวจพิจารณาภาพยนตร์	130
คำสั่งกองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลางที่ 101/2534 เรื่อง แนวนโยบายการตรวจพิจารณาภาพยนตร์ ประกาศแสดงเรื่องของ ภาพยนตร์ และแนวทางปฏิบัติในการรับคำร้องขอตรวจพิจารณา ภาพยนตร์ พ.ศ. 2534	131
สื่อลามกอนาจาร	133
พระราชบัญญัติปราบการทำให้แพร่หลายและการค้าวัสดุอันลามก พุทธศักราช 2471	137
ลักษณะที่ 43 ระเบียบเกี่ยวกับ หุยิง เด็กหุยิง และวัตถุลามก อนาจาร	138

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

ตัวอย่าง สรุปรายงานผลการตรวจพิจารณาภาพยนตร์ ประจำเดือน ตุลาคม พ.ศ. 2539	141
ตัวอย่างบันทึกการพิจารณาของคณะกรรมการตรวจพิจารณา ภาพยนตร์ สิงหาคม พ.ศ. 2540 เรื่อง แครชรักดิบ CRAS	144
ตัวอย่างบันทึกรายงานการพิจารณาภาพยนตร์ของคณะกรรมการ สภาพิจารณาภาพยนตร์พร้อมเรื่องย่อ ตุลาคม พ.ศ. 2539 เรื่อง กระดาษห่อไฟ (THE PAPER BOY)	146
ตัวอย่างบันทึกรายงาน การพิจารณาภาพยนตร์ของคณะกรรมการ สภาพิจารณาภาพยนตร์ ตุลาคม พ.ศ. 2539 เรื่อง ไฮเวย์แมน คนตัดนรก (HIGHWAY MAN)	148
ตัวอย่างบันทึกรายงาน การพิจารณาภาพยนตร์ของคณะกรรมการ สภาพิจารณาภาพยนตร์ ตุลาคม พ.ศ.2539 เรื่อง โคตรคนพิดมังกร (MANGKON STORY)	150
ตัวอย่างบันทึกรายงาน การพิจารณาภาพยนตร์ของคณะกรรมการ สภาพิจารณาภาพยนตร์ ตุลาคม พ.ศ. 2539 เรื่อง เลวบริสุทธิ์ (STREET OF FURY)	152
ตัวอย่างหนังสือจากสมาคมสมาพันธ์ภาพยนตร์แห่งชาติเกี่ยวกับ กรณีศึกษาผลการพิจารณาของคณะกรรมการตรวจ พิจารณา ภาพยนตร์เรื่อง “เพื่อเพื่อน เพื่อฝัน เพื่อวัน เกียรติยศ”.....	154
ตัวอย่างสรุปสถิติการตรวจพิจารณาภาพยนตร์ ของคณะกรรมการ ตรวจพิจารณาภาพยนตร์ ประจำปี พ.ศ.2536-2540	156

ประวัติผู้เขียน

163

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

ตัวอย่าง สรุปรายงานผลการตรวจพิจารณาภาพยนตร์ ประจำเดือน ตุลาคม พ.ศ. 2539	141
ตัวอย่างบันทึกการพิจารณาของคณะกรรมการตรวจพิจารณา ภาพยนตร์ สิงหาคม พ.ศ. 2540 เรื่อง แครชรักดิบ CRAS	144
ตัวอย่างบันทึกรายงานการพิจารณาภาพยนตร์ของคณะกรรมการ สภาพิจารณาภาพยนตร์พร้อมเรื่องย่อ ตุลาคม พ.ศ. 2539 เรื่อง กระดาษห่อไฟ, (THE PAPER BOY)	146
ตัวอย่างบันทึกรายงาน การพิจารณาภาพยนตร์ของคณะกรรมการ สภาพิจารณาภาพยนตร์ ตุลาคม พ.ศ. 2539 เรื่อง ไฮเวย์แมน คนตัดนรก (HIGHWAY MAN)	148
ตัวอย่างบันทึกรายงาน การพิจารณาภาพยนตร์ของคณะกรรมการ สภาพิจารณาภาพยนตร์ ตุลาคม พ.ศ.2539 เรื่อง โจรคนฟัดมังกร (MANGKON STORY)	150
ตัวอย่างบันทึกรายงาน การพิจารณาภาพยนตร์ของคณะกรรมการ สภาพิจารณาภาพยนตร์ ตุลาคม พ.ศ. 2539 เรื่อง เลวบริสุทธิ์ (STREET OF FURY)	152
ตัวอย่างหนังสือจากสมาคมสมาพันธ์ภาพยนตร์แห่งชาติเกี่ยวกับ กรณีศึกษาผลการพิจารณาของคณะกรรมการตรวจ พิจารณา ภาพยนตร์เรื่อง "เพื่อเพื่อน เพื่อฝัน เพื่อวัน เกียรติยศ"	154
ตัวอย่างสรุปสถิติการตรวจพิจารณาภาพยนตร์ ของคณะกรรมการ ตรวจพิจารณาภาพยนตร์ ประจำปี พ.ศ.2536-2540	156

ประวัติผู้เขียน

163

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ 1	ผลงานของคณะกรรมการตรวจพิจารณาภาพยนตร์ พ.ศ. 2536-2540	46
ตารางที่ 2	แหล่งผลิตภาพยนตร์ที่ห้ามฉาย พ.ศ. 2536-2540	47
ตารางที่ 3	อัตราส่วนภาพยนตร์ที่ห้ามฉาย พ.ศ. 2536-2540	48
ตารางที่ 4	จำนวน "แก่นสำคัญ" ในภาพยนตร์ที่ไม่อนุญาตให้ฉาย พ.ศ 2536	49
ตารางที่ 5	จำนวน "แก่นสำคัญ" ในภาพยนตร์ที่ไม่อนุญาตให้ฉาย พ.ศ 2537	50
ตารางที่ 6	จำนวน "แก่นสำคัญ" ในภาพยนตร์ที่ไม่อนุญาตให้ฉาย พ.ศ 2538	50
ตารางที่ 7	จำนวน "แก่นสำคัญ" ในภาพยนตร์ที่ไม่อนุญาตให้ฉาย พ.ศ 2539	51
ตารางที่ 8	จำนวน "แก่นสำคัญ" ในภาพยนตร์ที่ไม่อนุญาตให้ฉาย พ.ศ 2540	52
ตารางที่ 9	สรุปจำนวน "แก่นสำคัญ" ในภาพยนตร์ที่ไม่อนุญาตให้ฉาย พ.ศ 2536-2540	53
ตารางที่ 10	คุณวุฒิทางการศึกษาของคณะกรรมการ	56
ตารางที่ 11	สาขาที่ศึกษา	56
ตารางที่ 12	เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคณะกรรมการยุคแรกและยุคหลัง	73
ตารางที่ 13	ผลกระทบของคณะกรรมการตรวจพิจารณาภาพยนตร์	86
ตารางที่ 14	แนวความคิดเรื่องสิทธิเสรีภาพของนักวิชาการ 2 กลุ่ม	93